

HVOR VERDENSVENNLIG ER POLITIKKEN?

EN VURDERING AV PARTIENES
UTKAST TIL PARTIPROGRAM

KIRKENES NØDHJELP
actalliance

INNHALDSFORTEGNELSE

Verden vi lever i	4
Metode	4
Kirkens Nødhjelps innspill til partiene	6
Vurdering av Arbeiderpartiets utkast til program	8
Vurdering av Høyres utkast til program	10
Vurdering av Fremskrittspartiets utkast til program	12
Vurdering av Senterpartiets utkast til program	14
Vurdering av Sosialistisk Venstrepartis utkast til program	16
Vurdering av Venstres utkast til program	18
Vurdering av Kristelig Folkepartis utkast til program	20
Vurdering av Miljøpartiet De Grønnes utkast til program	22
Vurdering av Rødts utkast til program	24

Rapporten er skrevet av avdeling for politikk og samfunn i Kirkens Nødhjelp
Ansvarlig redaktør: Lisa Sivertsen
Forsidefoto: Stortinget
Publikasjonsdato: november 2020
Layout: Martin Berge, Kirkens Nødhjelp

Spørsmål knyttet til rapporten kan rettes til nca-oslo@nca.no

VERDEN VI LEVER I

Politikkutvikling skjer ikke i et vakuum. Kommunen, fylket, landet - og den verden vi lever i, endres. Politikken som føres skal svare på utfordringer på alle disse nivåene.

Det nasjonale og det internasjonale henger tett sammen. Vedtak i Regjering og Storting har effekt utenfor våre grenser. Hva slags klimapolitikk vi fører, hvordan vi forvalter Oljefondet og hvilke regler vi har for eksport av militært materiell, får konsekvenser for mennesker i andre hjørner av verden.

Verden blir stadig mer sammenvevd og står overfor flere store kriser hvor Norge har en rolle å spille. Nå er vi alle rammet av en pandemi som vil få enorme konsekvenser i lang tid fremover. Samtidig må vi løse fattigdoms-, ulikhets- og klimakrisen og stadige angrep på demokrati og menneskerettigheter. Politikken partiene nå utvikler må være oppdatert for å svare på de store utfordringene Norge og verden står overfor de neste årene.

På grunn av covid-19 pandemien og tiltakene den har bragt med seg, er tilstanden verre på mange områder når vi forlater 2020 enn da vi entret året.

Covid-19 har satt kampen mot fattigdom tilbake. Verden står nå overfor den verste økonomiske depresjonen siden 30-tallet. For første gang på 20 år øker den ekstreme fattigdommen i verden. Verdensbanken forventer at vi kan få mellom 88 og 115 millioner flere mennesker som lever i ekstrem fattigdom i 2020 som en følge av Covid-19. Dette kan øke til 150 millioner i 2021 avhengig av hvor alvorlig den økonomiske krisen blir.¹

I en tid hvor det trengs mer økonomisk aktivitet, peker alle pilene nedover. Det forventes en 30 prosent reduksjon i direkteinvesteringer til utviklingsland og et fall på 20 prosent i pengeoverføringer fra migranter. Det forventes også en nedgang i utviklingslands skatteinntang. I Afrika sør for Sahara kan skatteinntektene gå ned med 12-16 prosent som følge av covid-19.²

Ifølge Det internasjonale pengefondet kan global verdiskapning gå ned med 4,4 prosent i 2020.³ Økt fattigdom, arbeidsledighet og sult er konsekvenser av pandemien i mange utviklingsland. Samtidig kuttes det i bistand globalt.

Vi i Kirkens Nødhjelp ser effektene i landene vi jobber i. Sudan er et av landene som er rammet hardt. Før pandemien slet landet med handelsunderskudd og høy inflasjon. Da samfunnet ble stengt ned som følge av pandemien opplevde landet store inntektstap. Samtidig økte prisene på nødvendige varer.

I Haiti overlever de fleste innbyggerne i byene på det de tjener hver dag. Regjeringen oppfordret folk til å holde seg innendørs da pandemien brøt ut, men de fleste fortsatte å dra på markedet for å selge sine varer, kjøre motorsykkeltaxi eller gjøre andre jobber. Alternativet ville vært sult.

I 2020 er det fem år siden bærekraftsmålene ble vedtatt og 10 år til de skal nås. Vi er inne i handlingens tiår. Den globale koronapandemien setter arbeidet med målene tilbake. Skal bærekraftsmålene nås må det satses. Nå er det behov for å ta de store grepene for å skape endring. Bistanden må styrkes, og alle verkøytene i kassa må tas i bruk.

METODE

Kirkens Nødhjelp sendte innspill til samtlige politiske partier våren 2020. Nå gir vi en «løypemelding», der vi vurderer partiene på de områdene vi har spilt inn til.

Vi gir en narrativ vurdering og deler ut jordkloder for å illustrere hvor godt vi mener politikken som kommer frem i utkastene til program er rustet til å møte de store utfordringene verden står overfor. Skalaen går fra 1 til 10.

Lengden på programmene påvirker naturligvis detaljnivået partiene har mulighet til å presentere. Vi vil se etter både konkrete tiltak, retning og overordnede prinsipper som gjør at partiene kan operasjonalisere viktig politikk. Velgerne må få vite hva partiene mener om sentrale globale spørsmål, og hvaslags løsninger de ser for seg.

I denne vurderingen vil vi gi ros for det som er bra, og påpeke hvordan vi mener partiene kan levere enda bedre politikk ved neste utkast. Vi vil gjøre en ny vurdering når alle de endelige programmene foreligger etter landsmøtene våren 2021.

FOTO: Jad Jbara/IOCC

1 Verdensbanken (2020), <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/10/07/covid-19-to-add-as-many-as-150-million-extreme-poor-by-2021>

2 OECD (2020), OECD Policy Responses to Coronavirus (Covid-19): The impact of the coronavirus (COVID-19) crisis on development finance, <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/the-impact-of-the-coronavirus-covid-19-crisis-on-development-finance-9de00b3b/>

3 IMF (2020), <https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/WEO/2020/October/English/ExecSum.ashx>

KIRKENS NØDHJELPS INNSPILL TIL PARTIENE

Det er makt i politikk. Det som bestemmes og gjøres i Norge er viktig for livene til mennesker i landene Kirkens Nødhjelp jobber. Hva norske partier kan gjøre for å bringe oss nærmere en mer rettferdig verden, er vårt perspektiv når vi gir våre innspill til partienes politikk.

Vi har oppfordret alle partier til å utvikle partiprogram som svarer på de store utfordringene verden står overfor. For å bekjempe fattigdom og sikre oppnåelse av de felles målene verden har satt seg, må de politiske partiene ha politikk på områder som bærekraftsmålene, samstemthet, bistand, klima, oljefondet, skatt, fred og sikkerhet – inkludert våpeneksport, gjeld, handel og menneskerettigheter og likestilling.

Vi har sendt innspill til samtlige politiske partier som i dag sitter på Stortinget. Her følger en kortversjon av innspillene.

BÆREKRAFTSMÅLENE

De globale utfordringene henger sammen. Fordi all politikk har innvirkning utenfor Norge, må oppfyllelse av bærekraftsmålene være utgangspunkt for *all* politikk i neste stortingsperiode. De globale bærekraftsmålene må gjelde for partiprogrammet som helhet, og ikke utelukkende omtales i delen som handler om internasjonal politikk. En helhetlig norsk handlingsplan for bærekraftsmålene må ha samstemthet som en integrert og sentral komponent.

SAMSTEMT POLITIKK FOR BÆREKRAFTIG UTVIKLING

Oppnåelse av bærekraftsmålene avhenger av at all politikken vi fører trekker i samme retning. All norsk politikk må være samstemt med bærekraftsmålene og våre utviklingspolitiske mål. Rapporteringsmekanismene for samstemthet må styrkes, og bygge på eksterne evalueringer. Videre må alle departementer utvikle interne handlingsplaner for hvordan de kan bidra til å øke samstemthet og håndtere interessekonflikter internt og på tvers av departement.

BISTAND

Bistand er fortsatt helt nødvendig i de fattigste landene og til de formålene som er mindre attraktive for private investeringer. Bevilgningene må holdes på 1 prosent av BNI og bistanden må ha fattigdomsbekjempelse som fremste formål. I den langsiktige bistanden må Norges partnerland identifiseres ut fra en fattigdomsorientering, og med fokus på å nå de mest sårbare menneskene. Bistanden må være med å sikre et sterkt

sivilsamfunn som kan holde myndighetene ansvarlige, bygge robuste institusjoner og skattesystemer, og det må bl.a satses på bærekraftige og robuste matsystemer som øker tilgangen til næringsrik mat og samtidig beskytter miljø og klima. Humanitære situasjoner krever også langsiktige løsninger, med særlig fokus på forebygging av kriser. I sårbare land med høyt konfliktnivå, er det viktig å jobbe langsiktig og adressere de ulike årsakene til konflikt.

KLIMA

Målet om å begrense den globale oppvarmingen til 1,5°C må være førende for all norsk politikk. Både nasjonal og internasjonal klimapolitikk må ta utgangspunkt i en rettferdig ansvarsfordeling. Leterefusjonsordningen og andre særfordeler for petroleumsindustrien må avvikles. Norge må flytte ressurser fra stimulering av olje- og gassleting til klimatiltak innenlands og utenlands.

Klimafinansieringen må trappes opp i tråd med en rettferdig ansvarsfordeling. Økningen i norsk klimafinansiering må være ny og komme i tillegg til tradisjonell bistand.

GJELD

Utviklingslands gjeldsbyrde har økt dramatisk de siste årene og 122 utviklingsland har nådd kritiske gjeldsnivåer. Situasjonen kan bli ytterligere forverret på grunn av koronakrisen.

Globale systemer og normer for å sikre ansvarlig långivning og statlige låneopptak må styrkes, herunder arbeid for å etablere en gjeldshåndteringsmekanisme som kan bidra til å løse statlige gjeldskriser på en effektiv og rettferdig måte.

Land som rammes av klimakatastrofer må tilbys gjeldsmoratorium så de ikke pådrar seg høye gjeldsbyrder i gjenoppbyggingen.

OLJEFONDET

Statens Pensjonsfond Utland (SPU) er Norges største fotavtrykk i verden. Oljefondet er et statlig eid fond og bør underlegges de samme etiske forpliktelsene som øvrig politikk. SPU bør forhåndsfiltrere alle selskap der risikoen for brudd på de etiske retningslinjene vurderes som uakseptabel høy.

SPU skal investeres i framtida og i tråd med Parisavtalen samtidig som en større andel av fondet investeres i utviklingsland med mulighet for god avkastning og jobbskaping der det trengs mest.

SKATT OG ÅPENHET

Dagens globale skattesystem er utdatert. Det har blitt enkelt for selskaper og enkeltpersoner å unngå skatt og skjule verdier i skatteparadis. Vi må sikre nødvendig finansiell åpenhet ved å innføre effektiv land-for-land-rapportering for alle selskap og offentlige registre over reelle eiere. De globale skattereglene må reformeres og Norge må arbeide for å innføre enhetlig skattlegging av flernasjonale selskap slik at skatt betales der overskudd skapes.

HANDEL

Handelspolitikken må innrettes slik at den gir gode utslag for de fattige land. Utviklingsland må ha vesentlig næringspolitisk handlingsrom for å bygge opp sin hjemlige industri og økonomi. Utviklingsland må ha tollfordeler for sine varer på det norske markedet. Det betyr at en må opprettholde et tollvern overfor andre rike land. Utviklingsland skal ikke trenge å ha nulltoll på sine industrivarer. De internasjonale handelsreglene og Norges bilaterale handelsavtaler må legges til rette for bruk av grønn teknologi og klimavennlige løsninger.

VÅPENEKSPORT

Norsk eksport av militært materiell til land som bryter menneskeretten i Jemen illustrerer at det er et behov for endring i eksportkontrollregelverket og praktiseringen av det. Det må settes ned et offentlig utvalg som gjør en helhetlig gjennomgang av norsk eksportregelverk og –kontroll.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Multilateralismen er under press og de etablerte menneskerettighetene møter motstand. Vi ser at rommet for sivilsamfunn innskrenkes, og stadig flere menneskerettighetsaktivister har behov for beskyttelse mot vold, trakassering og forfølgelse. Norge må støtte opp om vedtatte rettigheter, og særlig de som omhandler likestilling og seksuelle og reproduktive rettigheter.

1. Innledning

Arbeiderpartiet har levert et utkast som er godt på flere områder. Programmet har blant annet fått en langt grønnere profil. Målet om stabilt aktivitetsnivå på norsk sokkel står dog ikke i stil med ambisjonen om å la klimahensyn og -risiko være førende i norsk politikk. Det er bra at Ap holder på én prosent til bistand, men den økte satsingen på klima bør komme på toppen av bistandsprosenten slik at det ikke svekker ambisjonsnivået i kampen for utdanning, helse og fattigdomsreduksjon. Arbeiderpartiet fikk gjennomført land-for-land-rapportering da de satt i regjering og vi skulle ønske de fulgte opp med enda mer ambisiøs politikk på skattefeltet. Arbeiderpartiet har politikk på de fleste områdene vi har identifisert som viktige for global utvikling, og får 6,5 jordkloder for sitt partiprogramutkast.

2. Vurdering av ti sentrale områder for utvikling

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Bærekraftsmålene nevnes flere ganger, både i forbindelse med klima/natur og i forbindelse med utenriks. Det er positivt at de trekkes inn under klima, og ikke utelukkende i den delen som handler om internasjonal politikk. I utkastet sies det at utviklingspolitikken skal være forankret i bærekraftsmålene. Særlig gledelig er det at det slås fast at de vil bygge på FNs 17 mål om sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft i alle sine beslutninger.

SAMSTEMTHET

Samstemthet nevnes ikke som konsept, men det er snev av slik tankegang rundt klima når det i overskriften slås fast at klima er rammen rundt all annen politikk. Klima er altså en grønn tråd gjennom flere deler av programmet. Vi savner likevel institusjonelle løsninger for å få til dette og for å sikre at oppnåelse av bærekraftsmålene følges opp av samtlige departement.

BISTAND

Det er bra at utkastet tar til orde for fortsatt bruk av én prosent av BNI til bistand. Utkastet setter også retning for bistanden når de sier at målet med utviklingspolitikk er samfunnsendring. Ap skisserer fem prioriterte områder hvor klima er på topp, og de resterende fire er å bekjempe ulikhet, støtte kvinners rett til å bestemme over egen kropp, bidra med humanitær nødhjelp og å bekjempe smittsomme sykdommer. Solidaritetspotten trekkes også frem som en av satsingene, men det er fortsatt noe

uklart hvordan den skal innrettes sammenlignet med dagens humanitære bistand. Det er betydelig risiko for at etableringen av en slik pott vil svekke Norges muligheter til å reagere raskt og fleksibelt i akutte humanitære kriser. Arbeiderpartiet er opptatt av FN og fremhever også sivilsamfunn som en viktig kanal for å bygge demokrati.

KLIMA

I sitt utkast sier Arbeiderpartiet at de forutsetter at alle land kutter i egne klimagassutslipp i tråd med Parismålene. Ap vil at klimapolitikken skal være en integrert del av all politikk, innføre sektorvise klimamål og kutte 55 prosent innen 2030 i samarbeid med EU. De foreslår videre en skattereform for å gjøre det mer attraktivt å investere i klimavennlige næringer. Dette bør innebære å avvikle noen av særordningene for oljenæringen, og vri midlene til klimaløsninger i Norge og internasjonalt. Målet om stabilt aktivitetsnivå på norsk sokkel står ikke i stil med ambisjonen om å la klimahensyn og -risiko være førende i norsk politikk. Det slås fast i utkastet at klimaendringene rammer ulikt og urettferdig. Videre nevnes det at klima gjøres til hovedprioritet i norsk utviklingspolitikk i solidaritet med de som rammes først og hardest av klimaendringer. Denne økningen i klimabistand bør komme på toppen av det eksisterende budsjettet slik at det ikke svekker ambisjonsnivået i kampen for utdanning, helse og fattigdomsreduksjon. På asylfeltet tas det til orde for nye finansieringsmekanismer, og Ap bør utforske innovative finansieringstiltak også på klimaområdet.

OLJEFONDET

Klima dukker også opp under omtalen av Oljefondet. Ap ønsker at Oljefondet skal være verdensledende på ansvarlig forvaltning og klimarisiko. Det skal investeres i infrastruktur for fornybar energi og annen klimateknologi. Her kunne notert infrastruktur vært nevnt eksplisitt, og muligheten for å investere mer i utviklingsland. Ap er også opptatt av å skjerpe reglene for når Oljefondet skal trekke seg ut av selskaper. For å være på den sikre siden, anbefaler vi å innføre forhåndsfiltrering, dette er ikke nevnt i det første utkastet. Ap vil også bruke Oljefondet til å fremme god skatteetikk, noe som er positivt.

SKATT

Utkastet anerkjenner problemene med kapitalflukt og skatteparadis og effekten dette får for finansieringen av velferdstjenester og for muligheten til at land kan klare seg uten bistand. «Skatt for utvikling»-programmet er med, og det er bra. Det tas

til orde for et sterkere internasjonalt samarbeid og Ap vil arbeide for en internasjonal konvensjon om økonomisk åpenhet. Dette er bra, men vi håper Ap vil legge til rette for at Norge også går foran i dette arbeidet og innfører nasjonale tiltak også før internasjonal enighet. Utkastet tar til orde for å bruke statens eierskap og Oljefondet til å fremme god skatteetikk, men de konkrete punktene om investeringer i skatteparadis og krav til åpenhet som del av de etiske retningslinjene som omtales i nåværende program, er borte. Borte er også omtalen av land-for-land-rapportering. Vi anbefaler at dette settes inn igjen.

VÅPENESPORT

Utkastet nevner arbeidet mot atomvåpen, og her er komiteen splittet. Når det gjelder konvensjonelle våpen er programutkastet svekket sammenlignet med nåværende program. Behovet for å bringe det internasjonale våpenkontroll- og nedrustningsarbeidet videre er med, men punktet om sluttbrukerklæring som var med i nåværende program er borte og dette er en alvorlig svekkelse. Det norske eksportregelverket er utdatert, men det fanges ikke opp i programutkastet.

GJELD

Den økende gjeldsbyrden til mange utviklingsland har økt drastisk, og det er veldig positivt at Arbeiderpartiet har innført politikk på gjeld. Ap vil støtte etableringen av internasjonale mekanismer for effektiv og rettferdig håndtering av statlige gjeldskriser. Dette er avgjørende i en tid med ny gjeldsbølge.

HANDEL

Også under handel løftes klima og miljø som et viktig aspekt. I utkastet tas det til orde for at tap av natur vektlegges sterkere i nye handelsavtaler. Ap fremmer WTO som en viktig arena, de vil forsvare prinsippet om et regelstyrt handelssystem og sikre rettferdig handel mellom land. Det står ingenting om utviklingslands mulighet til å bygge opp egne markeder eller tilgang til det norske markedet.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Ap sier i sitt utkast at utviklingspolitikken er forankret i menneskerettighetene, at alle menneskers grunnleggende rettigheter ligger til grunn for det internasjonale engasjementet. Menneskerettighetene skal også påvirke forvaltningen av Oljefondet. Sentralt for Arbeiderpartiet sin bistandspolitikk er å gi flere kvinner støtte til å bestemme over egen kropp, og fremhever prevensjon og familieplanlegging som er sentrale seksuelle og

reproduktive rettigheter. Ap vil bruke medlemskapet i FNs sikkerhetsråd til å forsterke folkeretten og beskytte sivile og barns rettigheter i krig og konflikt.

3. Kirkens Nødhjelps anbefalinger til Arbeiderpartiet

For å styrke sine løsninger for en mer rettferdig verden, mindre fattigdom, mindre ulikhet og en rettferdig løsning på klimakrisen, anbefaler Kirkens Nødhjelp at Arbeiderpartiet tar inn følgende punkter i program for neste stortingsperiode:

VÅPENESPORT: For å hindre at våpen, militært utstyr og flerbbruksvarer bidrar til brudd på humanitærretten og menneskerettighetene, trengs det et strengt og tydelig regelverk og kontroll. Ap bør ta inn igjen tidligere programpunkt om sluttbrukerklæring til alle land. I tillegg anbefaler vi at det må settes ned et offentlig utvalg som gjør en helhetlig gjennomgang av norsk eksportregelverk og -kontroll.

OLJEFONDET: SPU må modernisere sin etiske forvaltning. Vi anbefaler derfor Ap å gå inn for at Oljefondet forhåndsfiltrerer alle selskap der risikoen for brudd på de etiske retningslinjene vurderes som uakseptabel høy. De bør også investere en større andel av Oljefondet i utviklingsland med mulighet for god avkastning og jobbskaping der det trengs mest, samt investere Oljefondet i tråd med Parisavtalen og behovene til framtidige generasjoner.

KLIMA: Arbeiderpartiet bør gå inn for å avvikle leterefusjonsordningen og andre særfordeler for petroleumsindustrien. Ressurser fra stimulering av olje- og gassleting bør flyttes til klimatil-tak innenlands og utenlands. Det bør settes ned et offentlig utvalg for å se på hvordan Norge kan generere innovativ klimafinansiering.

1. Innledning

Høyre sier de vil opprettholde Norges posisjon som en viktig bidragsyter innen den globale utviklingspolitikken. Det er uklart hvordan de ser for seg å opprettholde posisjonen når de foreslår å kutte i bistanden og heller ikke presenterer andre utviklingspolitiske satsinger. Det mangler politikk på flere av de områdene som vi identifiserer for å bekjempe fattigdom. Utkastet bærer ikke preg av å ha blitt skrevet i en av vår tids største kriser på lang tid og mangler løsninger de nye utfordringene krever svar på. Høyre får tre jordkoder for sitt førsteutkast.

2. Vurdering av ti sentrale områder for utvikling

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Utkastet til nytt program er svekket hva gjelder FNs bærekraftsmål sammenlignet med nåværende program. Der man i gjeldende program skal arbeide for å nå FNs bærekraftsmål skal man i utkast til nytt program bare «følge opp». Eksisterende formulering om å utarbeide en plan for hvordan Norge kan nå disse målene er også borte. Arbeidet med planen er riktignok i gang, men ambisjoner om gjennomføring av planen bør inn. De svake formuleringene vekker bekymring. FNs bærekraftsmål bør være førende for all norsk politikk.

SAMSTEMTHET

Det at all politikk må trekke i samme retning nevnes ikke, og dermed heller ikke institusjonelle løsninger for å få til dette.

BISTAND

Det er bra at likestilling, LHBT og ressursmobilisering trekkes frem innenfor bistanden. Formuleringen fra nåværende program om at målet for bistanden er å bekjempe fattigdom er dessverre borte. Dessuten foreslår Høyres programkomite at Høyre ikke lenger skal videreføre et høyt nivå på norsk bistand, men heller redusere midlene som brukes til bistand, og erstatte dagens prosentmål for pengebruk med klare resultatmål for bistanden. Det er uklart hvorfor man ikke kan ha kvantitative og kvalitative mål samtidig. Høyre synes også å være mer opptatt av bistandsbyråkratiet enn av å søke de store, strukturelle løsningene. I utkastet tas det til orde for å bruke bistandmidlene som verktøy for å inngå avtaler om opphold i tredjeland ifm innvandring. Det er uklart hvordan dette skal skape bedre resultater i bistanden.

KLIMA

Høyre vil være en pådriver i det internasjonale arbeidet med reduksjon av klimagassutslipp. De anerkjenner at klimagassutslippene må ned, men samtidig vil de legge til rette for vekst på sokkelen. Det er positivt at de vil videreføre og forsterke forurenser betaler-prinsippet og satse mer på fornybarteknologi. Det er derimot bekymringsverdig at løfterike ord om grønn omstilling etterfølges av mål om videre vekst i produksjonen. Oljenæringen har de mest fordelaktige rammebetingelsene, og det er uklart hvordan Høyre mener det er mulig å gjennomføre et grønt skifte uten å avvikle disse til fordel for lavutslippsnæringer. Det er bra at Høyre vil satse på klimafinansiering. Men det er verdt å merke seg at det går på bekostning av øvrig bistand, særlig når de i tillegg vil minske den samlede potten. Det positive er imidlertid at de fremmer grønne obligasjoner.

OLJEFONDET

Oljefondet nevnes knapt, og programutkastet er dermed nesten blottet for politikk om vårt største fotavtrykk i verden. Det står ingenting om verken miljøkriterier eller utviklingsfremmende investeringer. Høyre sier i utkastet at de vil ha økte norske investeringer i utviklingsland, men knytter ikke dette til Oljefondet.

SKATT

Arbeidet med ressursmobilisering i bistanden er med, og det er bra. Høyre vil også være en pådriver i arbeidet internasjonalt for å få til rettferdig fordeling av skatt fra internasjonale selskapers verdiskaping. De vil vurdere nasjonale løsninger for beskatning av verdiskapningen hvis det internasjonale arbeidet ikke fører frem. Dette er en veldig god intensjon, men vi skulle ha likt å vite mer om hva slags tiltak Høyre er villige til å sette i gang.

VÅPEN

I Høyres utkast til program tas det til orde for et sterkere internasjonalt samarbeid for nedrustning og mot spredning av atomvåpen og andre masseødelegelsesvåpen. Andre typer våpen eller eksport av militært materiell nevnes ikke. Dette er mangelfullt da det norske eksportregelverket for militært materiell trenger en oppdatering.

GJELD

Tross gjeldskrisen som har vokst frem de siste årene og forverringen under covid-19 så nevnes ikke gjeld i utkastet. Dette er skuffende da det er avgjørende å få på plass en gjeldshåndteringsmekanisme for å sikre en robust og bærekraftig verdensøkonomi.

HANDEL

I utkastet trekkes handel og internasjonalt samarbeid frem som en drivkraft for økonomisk vekst og en forutsetning for utbredelse av demokrati og menneskerettigheter. Høyre vil arbeide for økt handel mellom Norge og verdens fattige land. De er mest opptatt av å inngå frihandelsavtaler, og anerkjenner ikke i utkastet fattige lands behov for å bygge opp lokale markeder. De løfter heller ikke frem miljøhensyn. Formuleringene om å redusere tollbarrierer overfor utviklingsland fra nåværende program er borte.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Høyre ønsker et mer effektivt FN, der menneskerettighetene gis prioritet på tvers av organisasjonens arbeidsområder. Handel og internasjonalt samarbeid trekkes frem som forutsetning for utbredelse av demokrati og menneskerettigheter. Utkastet tar til orde for å sørge for at Norge fører en politikk for å fremme kvinners rettigheter, likestilling og LHBT+-personers rettigheter internasjonalt.

3. Kirkens Nødhjelps anbefalinger til Høyre:

For å styrke sine løsninger for en mer rettferdig verden, mindre fattigdom, mindre ulikhet og en rettferdig løsning på klimakrisen, anbefaler Kirkens Nødhjelp at Høyre tar inn følgende punkter i program for neste stortingsperiode:

BISTAND: Bevilgningene til bistand bør holdes på et høyt og forutsigbart nivå, og på minst én prosent av BNI i tråd med Solberg-regjeringens politikk. Bistanden må ha fattigdomsbekjempelse som fremste formål.

KLIMA: Vi anbefaler Høyre å lage sektorvise karbonbudsjett for hvordan vi kan nå våre klimamål. Planer må også lages for kvotepliktig sektor. I tillegg bør Høyre gå inn for å flytte ressursene fra stimulering av olje- og gassleting til klimatiltak innenlands og utenlands. De bør også sette ned et offentlig utvalg for å se på hvordan Norge kan generere innovativ klimafinansiering med mål om at klimafinansiering kan kanaliseres utenfor bistandsbudsjettet.

OLJEFONDET: Oljefondet er et statlig eid fond og bør derfor underlegges de samme etiske forpliktelsene som øvrig politikk. Derfor bør Høyre gå inn for å forhåndsfiltrere alle selskap der risikoen for brudd på de etiske retningslinjene vurderes som uakseptabel høy. En større andel av fondet bør investeres i utviklingsland med mulighet for god avkastning og jobbskaping der det trengs mest.

1. Innledning

Fremskrittspartiet har over lang tid tatt til orde for sletting av gjeld i sine program, og det er verdt å rose dem for politikk på dette over tid. Dessverre er det få andre svar på de globale utfordringene verden står overfor i utkastet. Det er beklagelig at FrP vier så lite plass til utviklingspolitikk, da de ofte deltar aktivt i samfunnsdebatten om tiltakenes effekt. For sine henvisninger til blant annet gjeld, skatt og menneskerettigheter får FrP to jordkloder for sitt førsteutkast.

2. Vurdering av ti sentrale områder for utvikling FNs BÆREKRAFTSMÅL

Bærekraftsmålene, verdens viktigste veikart som Norge har forpliktet seg til, nevnes ikke i utkastet til program.

SAMSTEMTHET

Behovet for at all politikk trekker i samme retning som utviklingsmålene nevnes heller ikke.

BISTAND

FrP trekker frem noen utvalgte områder som kjønnsbasert vold og barneekteskap. Dette er bra, men resten av bistandspolitikken er mer uklar, og trekker også i ulike retninger. Det er uvisst hvordan gode resultater skal nås når bistanden både skal bidra til egne interesser, brukes som forhandlingskort i forbindelse med returavtaler og det skal kuttes i totalen. Når det tas til orde for å redusere bistanden til «maksimalt 0,7 prosent» går de bort fra de internasjonale forpliktelsene våre, der 0,7 prosent er et gulv, ikke et tak.

KLIMA

Verken Parisavtalen eller målet om 1,5-gradersmålet nevnes i utkastet. Utkastet tar til orde for å stimulere til kritisk debatt rundt årsaker til og omfanget av klimaendringer. Det er en lang liste over type tiltak FrP ikke ønsker å sette i gang, men det er uklart hvilke tiltak FrP er villige til å innføre. Klimakapitlet synes å være det eneste kapitlet uten kulepunkt – altså uten tiltak. I utkastet ønskes det ikke et tak for nasjonale utslipp, men heller mål om gradvis reduksjon i klimagassnivået innenfor ulike næringer. Her kunne det i så fall vært naturlig å følge opp med karbonbudsjett for hver sektor, noe som ikke foreslås. I utkastet legges det opp til stabile og langsiktige rammevilkår for olje- og

gassnæringen, noe som vil ha klare implikasjoner for klimapolitikken. Dette går igjen flere steder i programmet. Finansiering av klimatiltak i utviklingsland nevnes ikke.

OLJEFONDET

Oljefondet er nevnt én gang, og da vedrørende finansiering av investeringer i infrastruktur i Norge. Det er overraskende at FrP ikke presenterer mer omfattende politikk for forvaltningen av vårt største fotavtrykk i verden. Blant annet bør klimarisiko inn da dette også vil ha implikasjoner for inntjeningen over tid.

SKATT

I utkastet står det at verdier må skattlegges i de land de skapes. Dette er skrevet for en nasjonal kontekst, men er like viktig når det gjelder de fattigste landene i verden. FrP er opptatt av skatteplanlegging og skatteunndragelser i en nasjonal kontekst på individnivå, men unnlater å gå inn for globale reguleringer som gjør det enklere å kreve inn rett skatt til rett sted. Det at FrP er opptatt av kampen mot internasjonal terrorisme, burde være enda en grunn til å ha med et punkt om bekjempelse av ulovlig kapitalflyt, og vi håper å se dette i det endelige utkastet.

VÅPENEKSPORT

I utkastet er FrP opptatt av at spredning av masseødeleggelsesvåpen skaper uforutsigbarhet. Det står ingenting om eksportkontroll av våpen, ammunisjon og øvrig militært materiell. Da regelverket er utdatert anbefaler vi FrP å ta til orde for en helhetlig gjennomgang av norsk eksportregelverk og -kontroll.

GJELD

Gjeld er et område FrP har hatt politikk på i flere programmer, og det er positivt. De påpeker helt riktig i utkastet at utviklingsland nedbetaler mer på gjeld enn hva som gis i bistand og at ettergivelsen av gjeld derfor vil være til stor hjelp for å få til ønsket utvikling. Dessverre følges ikke dette opp med konkrete tiltak, verken ansvarlig långiving eller gjeldshåndteringsmekanisme nevnes, og vi håper vi ser dette i det endelige programutkastet.

HANDEL

Med antydning til en samstemt tankegang, står det i programmet at vi ikke kan godta en bistandspolitik som går ut på å bygge ut et produksjonsapparat i fattige land, for deretter å begrense vareflyten fra de samme landene. Det er viktig at bistandspolitik og øvrig politikk trekker i samme retning, og vi skulle gjerne sett en bistandspolitik som la opp til å bygge opp nasjonal produks-

jonskapasitet fremfor å fremme norske selskaper. Når det er sagt er det bra at FrP tar tak i markedsadgang. For at det skal ha effekt, bør det gjelde flere enn de fattigste landene, da det stort sett er landene i sjiktet over som møter kvalitetskrav og som har mulighet til å eksportere til land som Norge.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

FrP vier et helt underkapittel til menneskerettigheter. Det vies endel plass til reform av FN. Det er noe uklart hva FrP ønsker å gå inn for når de kritiserer at diktatoriske stater har stor innflytelse og hindrer tiltak for å stoppe krig og undertrykking. Dersom det er reform av FNs sikkerhetsråd FrP sikter til, så kan dette gjerne skrives helt ut.

3. Kirkens Nødhjelps anbefalinger til Fremskrittspartiet

For å styrke sine løsninger for en mer rettferdig verden, mindre fattigdom, mindre ulikhet og en rettferdig løsning på klimakrisen, anbefaler Kirkens Nødhjelp at Frp tar inn følgende punkter i program for neste stortingsperiode:

BISTAND: Bistand er fortsatt nødvendig i de fattigste landene og til de formålene som er mindre attraktive for privat kapital. Bistanden må ha fattigdomsbekjempelse som fremste formål. Bevilgningene bør holdes på et høyt nivå for å sikre forutsigbarhet og tilstrekkelige midler til viktige formål.

SKATT OG ÅPENHET: Fremskrittspartiet er opptatt av at land skal bli uavhengig av bistand. Hvert år forsvinner enorme summer ut av utviklingsland, og arbeidet med globale skattesystemer vil kunne reversere dette og gjøre land i stand til å finansiere sin egen utvikling. Frp bør derfor gå inn for å sikre nødvendig finansiell åpenhet ved å innføre effektiv land-for-land-rapportering for alle selskap og offentlige registre over reelle eiere. De bør også gå inn for å reformere globale skatteregler og arbeide for å innføre enhetlig skattlegging av flernasjonale selskap slik at skatt betales der overskudd skapes.

OLJEFONDET: Vi anbefaler FrP å gå inn for å forhåndsfiltrere alle selskap der risikoen for brudd på de etiske retningslinjene vurderes som uakseptabel høy.

1. Innledning

Med dette utkastet har Senterpartiet styrket bistands- og utviklingspolitikken sammenlignet med nåværende program. Klima er et gjennomgående tema, og dukker opp på flere politikkområder, også oljekapitlet. Senterpartiet vier mye plass til klimafinansiering, og det er bra. Temaer som klimafinansiering, oljefondet og gjeld har blitt styrket. Programutkastet har politikk på flere viktige utviklingsområder, og dersom ytterligere løsninger på problemene presenteres, så vil programmet kunne ta et langt steg frem. Vi gir Senterpartiet 5,5 jordkloder for utkastet.

2. Vurdering av ti sentrale områder for utvikling FNs BÆREKRAFTSMÅL

Utkastet vender stadig tilbake til FNs bærekraftsmål i flere deler av programmet og slår fast at det er nasjonalstatenes felles plan for bærekraftig utvikling. Programmet peker på koblinger mellom de ulike målene, hvordan de er avhengige av hverandre og slår fast at det er viktig med bistand for å nå målene. Dette er veldig bra, og for å styrke ytterligere kan Senterpartiet slå fast at bærekraftsmålene skal være en ramme for all norsk politikk. Oppfølging av en handlingsplan for bærekraftsmålene kan med fordel også nevnes.

SAMSTEMTHET

Programmet nevner ikke samstemthet eksplisitt, men det er et sterkt element av en samstemt tenkning når programmet slår fast at klima er en ramme rundt all politikk, og at klimautfordringen må derfor sees i sammenheng med alle øvrige samfunns-mål. Vi skulle gjerne sett disse referansene også til bærekraftsmålene, samt sett institusjonelle tiltak for å sikre at all politikk trakk i samme retning som bærekraftsmålene.

BISTAND

Senterpartiets programkomite har lagt frem et sterkt program hva gjelder bistand. Det slås fast at én prosent av BNI skal gå til bistand, og at oppfyllelse av bærekraftsmålene må være en hovedmålsetting. Det pekes på Norge som rikt land, og ansvaret det gir oss. Programmet peker på behovet for å utjevne ulikhet både i og mellom land, og har et tydelig fattigdomsfokus når de peker på blant annet retten til mat, vann og helse. Senterpartiet er opptatt av et sterkt FN og av å støtte sivilsamfunn.

KLIMA

Klima går igjen i flere deler av programmet og Parisavtalen nevnes hyppig. Målet om 1,5/2 grader nevnes og det slås fast at alle sektorer må være med og sørge for effektive klimakutt. Det slås også fast at Norge må øke sine klimaambisjoner, uten å presiseres hvilke ambisjoner, eller hvilke sektorer. Det brukes mest plass til ikke-kvotepliktig sektor, men også industrien innenfor EUs kvotesystem må være med og arbeide i fellesskap med utviklingen fram til et lavutslippsamfunn, ifølge programmet. Oljekapitlet er ofte testen på om klimapolitikken holder. Programmet slår fast at petroleumsforvaltningen må være forenlig med ambisjonene i Parisavtalen. Vi skulle gjerne sett en enda større anerkjennelse av problemet med brenningen av norsk olje, og ikke bare utslippene fra produksjonen. Utkastet leverer et spennende forslag om å utrede hvordan et fremtidig norsk skattesystem for norsk petroleumsvirksomhet skal innrettes.

Finansiering av klimatiltak i andre land har fått stor plass i dette programmet. Dette er bra da det er helt sentralt for oppfyllelse av våre forpliktelser i Parisavtalen og for å møte en av vår tids største utfordringer. Det er særlig fokus på utslippsreduksjon og tilgang på fornybar energi i fremvoksende markeder, men også støtte til tilpasning nevnes. Senterpartiet sier ingenting om behovet for å ha en økning til klimafinansiering utenfor det eksisterende bistandsbudsjettet eller behovet for å se på innovative måter å finansiere dette på.

OLJEFONDET

Senterpartiet har styrket sin politikk på Oljefondet betraktelig og har nå fått en mye tydeligere miljøprofil. Blant tiltakene finner vi politikk på både å stramme inn regelverket for investeringer i selskaper tilknyttet kull, øke rammene for de miljørelaterte mandatene til Oljefondet og heve grensen for investeringer i uotert infrastruktur for fornybar energi. Dette er veldig bra da Parisavtalen også forplikter oss til å sørge for at alle finansstrømmer er i tråd med målene i Parisavtalen. Utkastet, i likhet med nåværende program, trekker frem at fondet skal styrke sitt arbeid på etikk. Det er bra, men programmet kan med fordel innlemme et punkt om forhåndsfiltrering for å operasjonalisere dette.

SKATT

Programmet slår fast, både i bistanden og ellers i programmet, at arbeidet mot korrupsjon, illegitime pengestrømmer, kapitalflukt og skatteparadis er viktig. Det er ikke noen tvil om de over-

ordna linjene på feltet. Vi skulle gjerne sett et eller to kulepunkter med noe mer konkrete tiltak, for eksempel innføring av utvidet land-for-land-rapportering.

VÅPENEKSPORT

I utkastet finner vi politikk både på klasevåpen, landminer og atomvåpen. En stor mangel er politikk om norsk eksportregelverk. Vi har for lite kontroll om hvor norsk ammunisjon og materiell havner. Eksportregelverket bør oppdateres og dette bør reflekteres i programmet.

GJELD

Senterpartiet har tatt innover seg at en ny, alvorlig gjeldskrise er et faktum, og har tatt inn et punkt om at Norge må bidra sterkere til internasjonalt arbeid for refinansiering og sletting av illegitim og ikke-bærekraftig statsgjeld i fattige land. Det er veldig bra at gjeld er inne i programmet, og dersom de ønsker å styrke dette ytterligere kan de også innlemme konkrete tiltak som gjeldshåndteringsmekanisme.

HANDEL

Også i det som handler om handel dukker både klimaaspektet og vilkår om demokrati og menneskerettigheter opp, og det er bra da dette er samstemthet i praksis. Det er positivt at Sp vil vri importen fra de fattigste landene på bekostning av industrialiserte land. Vi lurer på om de også er villige til å øke importen fra mellominntekstland.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Utkastet slår fast at menneskerettighetene trues på flere fronter, og at disse må forsvares. Menneskerettighetene nevnes også blant annet i forbindelse med handelsavtaler og næringslivet. Programmet har også en tydelig profil på kvinners rettigheter og slår blant annet fast at enhver skal ha mulighet til å ta selvstendige og ansvarlige valg rundt egen kropp og seksualitet, hindre barneekteskap, vold og overgrep. I utkastet tas det til orde for å jobbe aktivt mot skadelige skikker som barne- og tvangsekteskap og mot seksuelle overgrep og menneskehandel. Det er positivt at Sp vil bruke norsk medlemskap i FNs sikkerhetsråd til å forebygge seksualisert vold i konfliktsituasjoner.

3. Kirkens Nødhjelps anbefalinger til Senterpartiet

For å styrke sine løsninger for en mer rettferdig verden, mindre fattigdom, mindre ulikhet og en rettferdig løsning på klimakrisen, anbefaler Kirkens Nødhjelp at Senterpartiet tar inn følgende punkter i program for neste stortingsperiode:

VÅPENEKSPORT: Vi anbefaler at Senterpartiet går inn for å sette ned et offentlig utvalg som gjør en helhetlig gjennomgang av norsk eksportregelverk og –kontroll.

SKATT: Vi anbefaler at Senterpartiet oppdaterer kulepunktene på skatt og går inn for å innføre effektiv land-for-land-rapportering for alle selskap og offentlige registre over reelle eiere der alle eiere inkluderes. Partiet bør også gå inn for å reformere globale skatteregler gjennom FN og arbeide for å innføre enhetlig skattlegging av flernasjonale selskap slik at skatt betales der overskudd skapes.

OLJEFONDET: Vi anbefaler at Sp går inn for å forhåndsfiltrere alle selskap der risikoen for brudd på de etiske retningslinjene vurderes som uakseptabel høy. I tillegg anbefaler vi å slå fast at Oljefondet skal investeres i framtiden og i tråd med Parisavtalen.

1. Innledning

SV leverer et sterkt program når det gjelder utvikling. De viser også at flere av politikkområdene er preget av en samstemthets-standpunkt, blant annet når menneskerettighetene og Norges internasjonale klimaforpliktelser går igjen flere steder i programmet. De har også helt konkrete tiltak for å få til mer samstemthet i politikken. SV har et særlig sterkt program hva gjelder skatt og forvaltningen av oljefondet. De leverer også på områder som våpen og gjeld. SV har et omfattende program på 105 sider, så her er det plass til mye politikk, men de har også viet mye av denne plassen til utvikling og klima. Utkastet får 8,5 jordkloder for sitt utkast til partiprogram.

2. Vurdering av ti sentrale områder for utvikling

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Bærekraftsmålene nevnes kun én gang i utkastet til program. Det tas da til orde for et det trengs en ny kurs som tar bærekraftsmålene på alvor. SV nevner ikke behovet for en handlingsplan, eller hvordan denne bør se ut.

SAMSTEMTHET

SV tar til orde for institusjonelle ordninger for å sikre samstemthet. De tar til orde for en samstemt politikk for utvikling gjennom god koordinering mellom relevante departementer. Regjeringen skal rapportere årlig til Stortinget om konsekvensene av norsk politikk for utviklingsland og menneskerettighetene.

BISTAND

I utkastet omtales bistand som en releativt liten, men viktig del av en samlet utviklingspolitikk. I utkastet står det at det vil være behov for økt bistand i årene som kommer, og at bistanden må være langsiktig og fleksibel. SV ønsker at Norge tar ansvar for å bidra til bærekraftig utvikling gjennom å bruke mer enn én prosent av BNI til utviklingsbudsjettet. Utgifter til flyktninger i Norge eller annen innsats uten dokumentert utviklingseffekt skal ikke regnes inn i énprosenten. Styrking av statlige institusjoner underlagt demokratisk kontroll er måten å sikre at land etter hvert kan finansiere sin egen utvikling. Sivilsamfunn som kanal trekkes frem for de landene der det er vanskelig å støtte nasjonale myndigheter. Den humanitære støtten skal i økende grad gå til lokale aktører og humanitær bistand skal innrettes slik at den avverger katastrofer i fremtiden.

KLIMA

SV presenterer en klimapolitikk der staten skal styres etter målsetningene i Parisavtalen. Dette inkluderer sektorvise utslippsbudsjetter og at et klimabudsjett skal legge føringer for framtidige statsbudsjetter. De ønsker at Norge skal kutte sine utslipp så mye som mulig og minst 70 prosent fra 1990-nivå fram mot 2030. De legger også fram en lang rekke konkrete forslag om hvordan staten bør vri sine investeringer i olje og gass over på andre og grønnere næringer. Eksempelvis vil de sørge for at skatteregimet ikke favoriserer petroleumsinvesteringer fremfor investeringer i landbasert industri, utvikle leterefusjonsordningen, begrense framtidig leting etter og utvinning av olje, og utrede og innføre av en utvinningsavgift på petroleum for å hindre at den minst lønnsomme oljen blir liggende i bakken. SV foreslår videre at inntektene fra en utvinningsavgift blant annet skal brukes til grønn omstilling. Vi vil anbefale å se på om en slik avgift også kan være en av de innovative finansieringskildene for internasjonal klimafinansiering som nevnes under utviklingskapittelet.

I utkastet tas det til orde for å kraftig trappe opp klimafinansiering år for år fram mot 2025, og særlig støtten til klimatilpasning. SV ønsker også å lage en helhetlig plan for norsk klimafinansiering internasjonalt, som inkluderer alternative og innovative finansieringskilder. Dette er svært positivt.

OLJEFONDET

SV ønsker å investere Oljefondet i tråd med internasjonale miljø- og klimaavtaler Norge har sluttet seg til, blant annet Parisavtalens mål om 1,5 graders oppvarming. Det tas også til orde for forhåndsfiltrering, som gjør det mulig å sjekke selskaper for blant annet miljøskade og menneskerettighetsbrudd i forkant, i stedet for dagens ordning med å sjekke i etterkant. SV ønsker at Oljefondet trekkes ut av fossil energi. Utkastet tar videre til orde for at Oljefondet skal være en ledestjerne i arbeidet mot skatteparadis, blant annet ved å inkludere skatteunndragelse, økonomisk kriminalitet og finansielt hemmelighold i de etiske retningslinjene samt kreve at selskaper som Oljefondet investerer i utviser åpenhet om selskapsstruktur, skatteinnbetalinger og eierforhold, samt regnskapsrapportering på land-for-land-nivå.

SKATT

Å bekjempe internasjonal skatteunndragelse og ulikhet, er presentert som en hjørnestein i SVs politikk for internasjonal solidaritet. SV vil innføre enhetlig skattlegging der beskatning av overskudd i selskaper baseres på hvert lands andel av omset-

ningen for å sørge for at internasjonale selskaper betaler det de skal i skatt og at skatten betales der den økonomiske aktiviteten foregår. SV tar til orde for å innføre utvidet land-for-land-rapportering i alle sektorer, også fra jurisdiksjoner med støttefunksjoner (datterselskap) i skatteparadis, og et internasjonalt register over finansformuer. De vil også arbeide for en FN-konvensjon om rettferdig internasjonal skattlegging og finansiell åpenhet.

VÅPENEKSPORT

SV mener at Norge har et særlig ansvar for å forbedre nasjonal kontroll av våpeneksport da vi er en av verdens ledende eksportører av våpenteknologi og ammunisjon og ønsker å sikre at norske våpen aldri kan bli brukt i strid med folkeretten og menneskerettighetene. Utkastet tar til orde for å stanse all eksport av våpen eller militært materiell til land som bryter humanitærretten, begår grove menneskerettighetsbrudd og overgrep mot egen befolkning. De vil endre eksportkontrollregelverket slik at reglene for våpeneksport også gjelder for norsk forsvarsindustri datterselskap i utlandet. SV krever sluttbrukerklæring med reeksportklausul fra alle land, inkludert til NATO-land. Utkastet tar videre til orde for å nedsette et offentlig utvalg som skal gjennomgå kontrollregimet for eksport av forsvarsmateriell med sikte på at hensyn til folkeretten og menneskerettighetene ligger til grunn for alle eksporttillatelser.

GJELD

Utkastet tar til orde for at Norge skal være en ansvarlig långiver og jobbe for styrkede globale systemer for å sikre ansvarlig långivning og lånoptak på statlig nivå samt gjennom Oljefondets investeringer i statsobligasjoner. SV ønsker at Norge må fortsette arbeidet for at illegitim gjeld slettes både i Norge og internasjonalt. De mener også at Norge må bidra til å opprette en multilateral gjeldshåndteringsmekanisme under FN, for å løse statlige gjeldskriser på en mer effektiv og rettferdig måte. Videre trekkes de frem at klimafinansiering ikke må skape nye gjeldskriser, og hindre at markedslån rapporteres som klimafinansiering.

HANDEL

Også på handelsområdet trekkes internasjonale forpliktelser frem og det tas til orde for at internasjonale avtaler om miljø og rettigheter i arbeidslivet går foran WTO-regelverket. De vil også opprette støtte for fattige lands forhandlingsdelegasjoner i WTO. Partiet vil forsvare MUL-ordningen som gir de fattigste landa tollfri tilgang til norske markeder, men sier ingenting om mellominntektsland, og heller ikke noe om å bygge opp produksjons-

kapasitet i utviklingslandene.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Menneskerettighetene trekkes frem som en standard flere av politikkområdene skal leve opp til, både innenfor blant annet våpen, forvaltningen av Oljefondet og klima. SV ønsker at Norge skal være en sterk støttespiller for FN, og en konstruktiv kritiker når det trengs. Videre ønsker partiet at Norge som medlem av FNs sikkerhetsråd fra 2021 til 2022 skal være en tydelig stemme for folkeretten og menneskerettene. I utkastet trekkes det frem at seksuelle og reproduktive rettigheter er under press, og at støtten til likestilling skal være en prioritert for Norges internasjonale engasjement. SV ønsker at FNs resolusjoner om kvinners rettigheter i og etter krig og konflikt, og om seksualisert vold som våpen i krig og konflikt, blir fulgt opp og satt i verk.

3. Kirkens Nødhjelps anbefalinger til SV

For å styrke sine løsninger for en mer rettferdig verden, mindre fattigdom, mindre ulikhet og en rettferdig løsning på klimakrisen, anbefaler Kirkens Nødhjelp at SV tar inn følgende punkter i program for neste stortingsperiode:

BÆREKRAFTSMÅLENE: Oppfyllelse av bærekraftsmålene bør komme tydeligere frem i utkastet til program. Vi anbefaler at SV slår fast at oppfyllelse av bærekraftsmålene må være en målsetting for all norsk politikk og sikre en forpliktende oppfølging av handlingsplanen for bærekraftsmålene.

SAMSTEMTHET: For å styrke målsettingene om samstemthet ytterligere, anbefaler vi at SV går inn for at utredningsinstruksen oppdateres slik at den inneholder en sjekklister på samstemthet.

HANDEL: Vi anbefaler at SV slår fast at utviklingsland må ha vesentlig næringspolitisk handlingsrom for å bygge opp sin hjemlige industri og økonomi. Utviklingsland, ikke bare de fattigste landene, må ha tollfordel for sine varer på det norske markedet. Det betyr at en må opprettholde et tollvern overfor andre rike land.

1. Innledning

Venstre har slanket programmet betraktelig, og det kan se ut til at bestrebelsene for å fremlegge et kort program har gått ut over viktige politikkområder. Fra å ha et partiprogram som er sterkt på løsninger for fattigdoms- og klimakrisen, er det nå flere områder som glimrer med sitt fravær. Blant annet er bistandsprosenten borte, og gjeld nevnes ikke i det hele tatt. Utkastet er også mangelfullt hva gjelder blant annet skatt og oljefondet. Da kulepunktene er helt borte fra utkastet, bærer utkastet til tider mer preg av prinsipper enn konkrete tiltak. Vi håper Venstre vil vie noe mer plass til løsninger for de krisene verden står overfor. Venstre leverer god politikk på blant annet våpeneksport og klima, og får 6,5 jordkloder for sitt utkast til program.

2. Vurdering av ti sentrale områder for utvikling

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Bærekraftsmålene introduseres i starten av det internasjonale kapitlet, og omtales som det viktigste virkemiddelet for mer forpliktende internasjonalt samarbeid og fremme av menneskerettigheter. Utkastet peker også på behovet for å jobbe på tvers av sektorer for å nå FNs bærekraftsmål.

SAMSTEMTHET

Venstre har en klar referanse til behovet for samstemthet i utkastet når de sier at den internasjonale politikken skal henge sammen med andre politikkfelt, og også innenfor utviklingspolitikken der det slås fast at norsk utviklingsstøtte er mest effektiv når alle sider av norsk politikk bidrar til å dra i samme retning. Venstre vil derfor samordne regjeringens arbeid i mottaksland bedre ved å sette forpliktende mål til samarbeid på tvers av sektorer for å oppnå FNs bærekraftsmål. Dessuten er klima en grønn tråd gjennom programmet og bidrar til en viss form for samstemthet.

BISTAND

Målet om én prosent av BNI til bistand er helt borte i utkastet. Det er helt avgjørende med et høyt bistandsnivå i lang tid fremover, og særlig i kjølvannet av covid-19 de neste årene. Formålet med bistanden skal være at land skal stå på egne bein samt innsats for å fremme rettsstat og rettferdige skattesystemer. Dette er bra, men utover dette og et punkt om likestilling, klima og samstemthet, så er det uklart hvordan Venstre vil innrette bistanden da de bare vier fem korte avsnitt til dette komplekse feltet.

KLIMA

Klima og bærekraft er gjennomgående i programmet. Venstre vil at Norge skal leve opp til vår del av Parisavtalen, som omtales som den viktigste internasjonale avtalen for å løse klimautfordringer, og stadfester målet om 55 prosent innen 2030. Det er uklart om Venstre ønsker at dette skal skje nasjonalt eller gjennom kvotekjøp. Venstre går i utkastet inn for å styrke klimaloven og lovfeste at regjeringen skal legge frem klimabudsjetter for alle sektorer, dette er bra. For å redusere Norges finansielle klimarisiko tar utkastet til orde for å redusere eierskapet på norsk sokkel. Det er også positivt at Venstre ikke ønsker å gi flere lete- og utvinningstillatelser, samt å redusere og fase ut subsidieringen av olje- og gassutvinning. Vi savner mer politikk på hvordan innovative metoder kan generere penger til det grønne skiftet og fase ut kull i fattige land. Vi vil anbefale å se på om inntektene fra den foreslåtte produksjonsavgiften på olje (noe som er et godt forslag) kan kanaliseres til internasjonal klimafinansiering, som en måte å innfri vårt internasjonale klimaansvar.

OLJEFONDET

I utkastet tar partiet til orde for at Oljefondet må selge seg ut av olje og gassaksjer, og går dermed lenger enn de partiene som kun tar tak i kull. Venstre vil at fondet skal investeres forsvarlig, og trekker frem blant annet skatteparadis, skatteflukt, okkuperte områder, klimaendringer og menneskerettigheter. Politikken kunne med fordel vært enda mer konkret, og for å være føre var når det gjelder etikk, bør Venstre gå inn for forhåndsfiltrering. Det vil også være en styrke dersom Venstre slår fast at Oljefondet skal investeres i tråd med Parisavtalen.

SKATT

Å jobbe for et rettferdig skattesystem synes å være en prioritet i Venstres bistandspolitikk. Det er bra. I tillegg trekkes problematikken frem under Oljefondet når de tar til orde for at Oljefondet skal investeres forsvarlig med tanke på både skatteparadis og skatteflukt. Utkastet tar til orde for å bekjempe bruken av skatteparadiser og arbeide for forpliktende samarbeid på tvers av OECD for å håndtere aggressiv skatteplanlegging og skatteunderdragelse. Vi savner tiltak Norge kan sette i gang på egen kjøp, som utvidet land-for-land-rapportering.

VÅPENEKSPORT

Venstre leverer et godt utkast både på atomvåpen og konvensjonelle våpen. Utkastet adresserer Norges rolle som eksportør og slår fast at Norge blir stilt til ansvar for bruk av norske våpen

internasjonalt. Venstre tar derfor til orde for et strengt og forutsigbart regelverk, underlagt streng parlamentarisk kontroll. Venstre ønsker ikke at Norge skal eksportere våpen eller flerbbruksmateriell som kan brukes til å undertrykke egen befolkning eller bryte folkeretten. Dette gjelder også for norsk forsvarsmateriell eksportert til andre NATO-land. Dette er svært bra.

GJELD

Venstre synes så langt å ha glemt en av krisene som igjen er under oppseiling, nemlig gjeldskrisen. Dette bør rettes opp i neste utkast.

HANDEL

Venstre ønsker å oppdatere flere av de norske handelsavtalene slik at de tar hensyn til bærekraftig miljø. De ønsker også å få liv i Verdens handelsorganisasjon (WTO), og reformere beslutningsmekanismene her slik at utviklingsland får en større rolle. Venstre tar til orde for å redusere handelstariffer. Det sies ingenting om utviklingslands mulighet til å bygge opp egen produksjon eller adgang til det norske markedet for utviklingsland.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Det vies mye plass til menneskerettigheter i utkastet. Målet med den internasjonale politikken skal være å fremme menneskerettigheter globalt, og utkastet slår fast at menneskerettigheter skal settes foran andre hensyn. Utkastet går ikke inn i hvilke menneskerettigheter de særlig vil fokusere på. Programmet fremmer arbeidet med likestilling som del av sin bistandssatsing.

3. Kirkens Nødhjelps anbefalinger til Venstre

For å styrke sine løsninger for en mer rettferdig verden, mindre fattigdom, mindre ulikhet og en rettferdig løsning på klimakrisen, anbefaler Kirkens Nødhjelp at Venstre tar inn følgende punkter i program for neste stortingsperiode:

SKATT: Dagens globale skattesystem er utdatert og ikke tilpasset dagens globale økonomi. Venstre bør gå inn for å reformere globale skatteregler gjennom FN og arbeide for å innføre enhetlig skattlegging av flernasjonale selskap slik at skatt betales der overskudd skapes. Land-for-land-rapporteringen må utvides for å gjelde alle selskap og det må være offentlige registre over reelle eiere.

GJELD: En ny gjeldskrise er under oppbygging. Venstre bør arbeide for å sikre ansvarlig långivning og statlig låneopptak, herunder arbeide for å etablere en gjeldshåndteringsmekanisme som kan bidra til å løse statlige gjeldskriser på en effektiv og rettferdig måte. Det er viktig å sikre at klimafinansiering ikke bidrar til oppbygging av u håndterbar gjeld og at land som rammes av klimakatastrofer tilbys gjeldsmoratorium og ikke pådrar seg høye gjeldsbyrder i gjenoppbyggingen.

BISTAND: Venstre bør gå inn for å sette av minimum én prosent av BNI til utviklingssamarbeid i tråd med den politikk Venstre har stått for og fører i nåværende regjering. Klimafinansieringen må trappes opp, og komme i tillegg til én-prosenten. Innovative finansieringsmekanismer utarbeides som supplement til den offentlige finansieringen av klimatiltak i fattige land.

KRISTELIG FOLKEPARTI

1. Innledning

Selv om KrFs program er betraktelig kuttet ned sammenlignet med nåværende program, er den sterke utviklingspolitikken likevel ivaretatt. Klima-, bistands- og utviklingspolitikken gjemmes heller ikke bort i siste kapittel, men er løftet helt til starten av programmet. KrF vier mye plass til klima i sitt program og tar til orde for et grønt skifte. Arbeidet for å sikre at all politikk trekker i samme retning kommer til syne ved at klima, menneskerettigheter og bærekraftsmålene legges til grunn for ulike politikkområder samt ved å foreslå konkrete institusjonelle tiltak for mer samstemthet. KrF leverer et solid programutkast på utviklingspolitikk, og utkastet får 9 jordkloder.

2. Vurdering av ti sentrale områder for utvikling

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Bærekraftsmålene har en sentral plass i programutkastet og trekkes frem under flere politikkområder. KrF vil føre en politikk i tråd med FNs bærekraftsmål. Det er bra at dette ikke begrenses til bistanden, men politikken som helhet. KrF vil også utarbeide en helhetlig norsk handlingsplan for arbeidet med bærekraftsmålene. Regjeringen skal jevnlig rapportere til Stortinget om hvordan den samlede norske politikken bidrar til å oppfylle bærekraftsmålene og internasjonal fattigdomsbekjempelse. Rapportene skal også inneholde uavhengige eksterne vurderinger, som er svært positivt.

SAMSTEMTHET

KrF vil føre en samstemt politikk for å oppfylle FNs bærekraftsmål, ved å utrydde fattigdom og oppnå sosial, økonomisk og demokratisk utvikling i fattige land. I utkastet tas det til orde for å følge opp samstemthetsreformen ved å føre en politikk for utvikling der bærekraftsmålene legges til grunn og ulike initiativ i størst mulig grad trekker i samme retning. Det er svært bra at dette skal gjelde all norsk politikk, og ikke bare innenfor bistanden. Partiet vil også at forslag fra Regjeringen, med betydelige virkninger for utviklingsland, må inneholde en vurdering av disse konsekvensene.

BISTAND

I utkastet slås det fast at norsk bistand skal ha fattigdomsbekjempelse som sitt fremste formål. KrF tar også til orde for å opprettholde bistandsnivået på minst én prosent av BNI. KrF ønsker blant annet å doble kapasiteten til «Skatt for utvikling», da de

trekker frem at det er viktig å fordele ressursene på en rettferdig måte for å bekjempe fattigdom. For øvrig trekkes økt levestandard for de aller fattigste, utdanning til flere, bedre helse, reduksjon av ødeleggende klimaendringer og godt styresett frem som viktige områder. KrF ønsker å konsentrere bistanden der den trengs mest og sette av minst 70 prosent til langsiktig fattigdomsbekjempelse i de fattigste landene. KrF ønsker at norsk bistand skal være ubunden, effektiv og resultatorientert.

KLIMA

Klima har fått stor plass i programmet. KrF tar blant annet til orde for at klimafinansieringen må trappes opp i tråd med en rettferdig ansvarsfordeling, helt i tråd med våre anbefalinger. I utkastet understrekes det at økningen må være ny og addisjonell, den må altså komme i tillegg til tradisjonell bistand. Dette er viktig slik at den ikke svekker ambisjonene innen utdanning, helse og fattigdomsreduksjon. I programutkastet sender KrF sterke signaler om at klima blir en viktig sak for dem fremover. Nasjonalt ønsker de å kutte norske utslipp med minst 55 prosent innen 2030 og at de skal være netto null innen 2050. Samtidig understrekes det at disse målene skal gjelde samtlige sektorer, og videre er partiet tydelige på at norsk oljeproduksjon nå går inn i en slutfase. Dette er bra. KrF ønsker også å heve CO2-avgiften til et nivå som er tilstrekkelig for at Norge når sine klimamål. Dette er positivt, men vi ser gjerne enda mer konkrete tall på hvordan de ser for seg at denne prisbanen skal utvikle seg.

OLJEFONDET

Utkastet tar til orde for at fondet fortsatt forvaltes basert på faglige vurderinger ut fra et mål om høyest mulig avkastning til moderat risiko, men med klare etisk motiverte utelukkelseskriterier. KrF vil blant annet øke de særskilte miljømandatene i SPU og legge til rette for gradvis økte investeringer i notert infrastruktur for fornybar energi som en del av miljømandatene. Det nevnes ikke eksplisitt om dette skal gjelde for utviklingsland, men ved å åpne for notert infrastruktur blir det mulig å investere mer nettopp i utviklingsland. Utkastet tar til orde for å innføre etiske retningslinjer også for norske kommuner og fylkeskommuners investeringer i aksjer og obligasjoner i utlandet. De vil også innlemme skatteetikken i uttrekkskriteriene for Oljefondet. Det er mye god politikk på Oljefondet, men for å følge opp den etiske forvaltningen savner vi at det tas til orde for forhåndsfiltrering.

SKATT

I tillegg til å styrke «Skatt for utvikling», tar KrF til orde for flere tiltak innenfor skatt og åpenhet. Her er det flere gode punkter. Blant annet vil de at land-for-land-rapportering skal utvides til å omfatte alle bransjer og selskaper av alle størrelser, og at land med støttefunksjoner skal inkluderes. De tar også til orde for at Norge skal jobbe for en internasjonal skatteavtale for å sikre at selskaper skatter til stedene der de har sin virksomhet og for å hindre skatteunndragelse via skatteparadiser. De vil at Norge skal arbeide for å etablere internasjonale avtaler om et globalt finansregister, automatisk informasjonsutveksling og om internasjonal minstesats for selskapsbeskatning.

VÅPENEKSPORT

KrF vil sikre at norskproduserte våpen og våpenkomponenter ikke eksporteres til autoritære regimer hvor det er risiko for at våpnene misbrukes til intern undertrykkelse eller grunnleggende brudd på menneskerettighetene. I utkastet tar KrF til orde for å sette ned et offentlig utvalg for å gjennomgå norsk eksportregelverk og – kontroll, herunder utrede en ordning med et parlamentarisk utvalg eller etikkråd for eksport av norsk forsvarsmateriell. De ønsker også å oppheve skillet mellom A- og B-materiell i våpeneksportregelverket og offentliggjøre all norsk eksport av militært materiell. Videre vil de innføre krav om sluttbrukererklæring for alle land Norge selger våpen til, inkludert NATO-land. Dette er bra.

GJELD

I utkastet tas det til orde for å slette all illegitim gjeld i norsk utlånsportefølje, og arbeide for at illegitim gjeld slettes internasjonalt. KrF ønsker også at Norge bør støtte opp om en uavhengig gjeldslettemekanisme. Faren for at klimafinansiering gitt som lån kan bidra til økt gjeldsbyrde nevnes ikke i utkastet.

HANDEL

KrF ønsker at Norge må jobbe aktivt for at internasjonale handelsavtaler fremmes gjennom WTO, og bidra til at utviklingslands interesser ivaretas og skjeve maktforhold ved inngåelse av handelsavtaler begrenses. I utkastet tas det også til orde for at Norge må arbeide for avtaler som gir de fattigste landene tilgang til rike lands markeder, samtidig som det gis bedre mulighet til å beskytte egne markeder dersom de har behov for det. KrF ønsker at bilaterale handelsavtaler Norge inngår må konsekvensutredes for ivaretagelse av menneskerettighetene og oppnåelse av bærekraftsmålene.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Menneskerettighetene nevnes gjennomgående i programmet, både som verdigrunnlag, men også i konkrete tiltak. Blant annet tas det til orde for å styrke arbeidet for menneskerettigheter gjennom utenriks- og utviklingspolitikken og ved å støtte sivilsamfunn i utsatte land. I tillegg vil de innføre en menneskerettighetslov for næringslivet som forplikter norske selskaper til å gjennomføre aktsomhetsvurderinger og nødvendige tiltak for å hindre brudd på menneskerettighetene. Det tas også til orde for å prioritere sivile og politiske rettigheter, helse og utdanning og arbeid for rettighetene til barn, kvinner, seksuelle minoriteter og mennesker med nedsatt funksjonsevne. Partiet understreker også viktigheten av at alle involverte parter i væpnet konflikt iverksetter tiltak som beskytter kvinner og jenter mot kjønnsbasert vold, voldtekt og andre seksuelle overgrep.

3. Kirkens Nødhjelps anbefalinger til KrF

For å styrke sine løsninger for en mer rettferdig verden, mindre fattigdom, mindre ulikhet og en rettferdig løsning på klimakrisen, anbefaler Kirkens Nødhjelp at KrF tar inn følgende punkter i program for neste stortingsperiode:

OLJEFONDET: KrF bør gå inn for at Oljefondet forhåndsfiltrerer alle selskap der risikoen for brudd på de etiske retningslinjene vurderes som uakseptabel høy.

KLIMA: Det bør settes ned et offentlig utvalg for å se på hvordan Norge kan generere innovativ klimafinansiering.

GJELD: Vi anbefaler KrF å legge til et punkt om at det er viktig å sikre at klimafinansiering ikke bidrar til oppbygging av uholdbar gjeld og at land som rammes av klimakatastrofer tilbys gjeldsmoratorium og ikke pådrar seg høye gjeldsbyrder i gjenoppbyggingen.

1. Innledning

Miljøpartiet De Grønne leverer et solid program hva gjelder utviklingspolitikk. Det settes en viktig ramme når det slås fast at bærekraftsmålene skal være mål for ulike politikkområder, ikke bare bistanden, og det tas til orde for en samstemt politikk. De vil føre en ambisiøs klimapolitikk, holde bistanden høy og leverer solide løsninger på viktige utviklingspolitiske områder som Oljefondet, skatt og våpen. For utkastet sitt får MDG ni jordkloder.

2. Vurdering av ti sentrale områder for utvikling FNs BÆREKRAFTSMÅL

Bærekraftsmålene nevnes gjennomgående. Ikke bare for utviklingspolitikken eller bistanden, men som mål for ulike politikkområder. Utkastet slår fast at oppnåelse av FNs bærekraftsmål skal være hovedmålet for norsk bistand. Og skisserer også hvordan en handlingsplan for bærekraftsmålene må se ut.

SAMSTEMTHET

MDG nevner samstemthet helt eksplisitt når de sier at utviklingspolitikken må være helhetlig og samstemt. De tar også til orde for at samstemthet må være en integrert og sentral komponent i handlingsplanen for bærekraftsmålene, og favner da bredere enn bare bistand og utviklingspolitikk, men all øvrig politikk.

BISTAND

MDG vil ha én prosent til bistand. De vil i tillegg ha en tilsvarende prosent til klima- og miljøbistand. Dette gjør at bistanden kan konsentreres på færre områder og oppnå mer på øvrig utviklingspolitikk. Hovedformålet med norsk bistand skal være å nå bærekraftsmålene og utkastet skisserer opp flere områder som blir viktig for norsk bistand, deriblant rent drikkevann, vaksiner, investeringer gjennom Norfund og videreføring av skatt for utvikling. Støtte til sivilsamfunn pekes på som viktig for å styrke ansvarliggjøring i mottakerlandene.

KLIMA

Klima er gjennomgående i programmet. MDG setter et mål om å redusere utslippene av klimagasser med 80 prosent innen 2030, i tråd med et karbonbudsjett for 1,5-grader. I utkastet tas det til orde for å skjerpe klimaloven ved å inkludere krav om klimabudsjetter og tilhørende handlingsplaner som del av statsbudsjettet. MDG tar til orde for en gradvis og planmessig utfasing

av petroleumsvirksomheten innen 2035 og vil fjerne de gunstige skattefradragene for investeringer i petroleumsvirksomhet, og andre særfradrag og subsidier.

Som et tillegg til den ordinære bistandsprosenten foreslår De Grønne å gi én klima- og naturprosent av BNI til miljøformål. MDG vil øke bevilgningene til klimatilpasning og blant annet støtte FNs grønne klimafond.

OLJEFONDET

Utkastet tar til orde for å trekke Oljefondet ut av investeringer i fossil energi, ut av selskaper uten forpliktende og tidfestede planer for å bli klimanøytrale og ut av investeringer i våpenindustrien. Det tas også til orde for forhåndsfiltrering. MDG vil også investere Oljefondet i infrastruktur for fornybar energi og støtte norske investeringer i fornybar energi i det globale markedet med risikokapital.

SKATT

MDG ønsker å bekjempe skatteparadiser og hindre skattetilpasning og kapitalflukt. Innen bistandsområdet vil MDG styrke Skatt for utvikling-programmet, som bidrar til å bygge opp robuste, nasjonale skattemyndigheter. Ellers tas det til orde for tiltak som avgift på finanstransaksjoner, aksjehandel og valutatransaksjoner, arbeid for en internasjonal konvensjon om økonomisk åpenhet og for opprettelsen av et internasjonalt skatteorgan i FN og innføring av enhetlig skattelegging slik at selskaper skattlegges basert på konsernets globale overskudd.

VÅPENEKSPORT

MDG vil gjennomføre en helhetlig gjennomgang av norsk våpeneksportregelverk og -kontroll. De vil ikke tillate salg av våpen eller annet militært materiell til autoritære regimer og til stater som begår alvorlige menneskerettighetsbrudd samt kreve sluttbrukererklæring med re-eksportklausul fra alle land som kjøper våpen og ammunisjon produsert i Norge.

GJELD

I utkastet tar MDG til orde for å slette illegitim gjeld, og for et bindende internasjonalt regelverk for ansvarlig långivning. MDG kan med fordel også nevne behovet for en gjeldshåndteringsmekanisme.

HANDEL

I sin handelspolitikk trekker MDG frem patentregelverket og tar til orde for at land oftere bør kunne produsere medisiner under unntak fra patentene med folkehelsebegrunnelse. De vil videre jobbe for handelsavtaler som fremmer en ambisiøs miljøpolitikk. Det tas også til orde for utviklingslands mulighet til å bygge opp egen industri og matproduksjon, men det sies ingenting om tilgang til det norske markedet.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

I utkastet går menneskerettighetene igjen flere steder. Av konkrete tiltak vil MDG blant annet innføre en miljø- og menneskerettighetslov for næringslivet, samt en etikkinformasjonslov som gir forbrukere kjennskap til produksjonsforhold. De vil også opprettholde Norges arbeid med å beskytte og støtte menneskerettighetsforkjempere, søke partnerskap med andre land, sivil samfunn og næringsliv for å sikre at menneskerettighetene vernes, og bidra til å styrke den globale forståelsen for klima- og miljøaktivister som menneskerettighetsforkjempere. MDG vil styrke innsatsen for beskyttelse og forebygging av seksuell vold i krig og kriser, respons for ofrene og straffefølgelse av gjerningspersonene.

3. Kirkens Nødhjelps anbefalinger til MDG

For å styrke sine løsninger for en mer rettferdig verden, mindre fattigdom, mindre ulikhet og en rettferdig løsning på klimakrisen, anbefaler Kirkens Nødhjelp at MDG tar inn følgende punkter i program for neste stortingsperiode:

SAMSTEMTHET: For å styrke målsettingene om samstemthet ytterligere, anbefaler vi at MDG går inn for at utredningsinstruksen oppdateres slik at den inneholder en sjekklister på samstemthet.

GJELD: MDG bør gå inn for å arbeide for å etablere en gjeldshåndteringsmekanisme som kan bidra til å løse statlige gjeldskriser på en effektiv og rettferdig måte.

HANDEL: I tillegg til å ta til orde for at utviklingsland skal ha mulighet til å bygge opp egen industri og matproduksjon, bør MDG også gå inn for at utviklingsland må ha tollfordel for sine varer på det norske markedet. Det betyr at en må opprettholde et tollvern overfor andre rike land.

1. Innledning

I utkastet Rødt har levert, er det foreslått god politikk på blant annet skatt, våpen og gjeld. Rettferdighetsperspektivet trekkes også tydelig frem i det som omhandler klima. Bærekraftsmålene kunne hatt mer plass i utkastet, og det kunne vært flere forslag til tiltak på problemene som skisseres. Kirkens Nødhjelp gir Rødt 6,5 jordkloder for klima- og utviklingspolitikken i sitt utkast til program.

2. Vurdering av ti sentrale områder for utvikling

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Bærekraftsmålene nevnes kun én gang i utkastet, og nevnes i forbindelse med økte bevilgninger til miljø- og klimatiltak. Vi skulle gjerne sett at bærekraftsmålene ble løftet høyere i programmet.

SAMSTEMTHET

I utkastet til Rødts partiprogram nevnes ikke samstemthet.

BISTAND

Rødt ønsker at minst én prosent av BNI skal gå til bistand hvor målet skal være samfunnsutvikling i fattige land og prosjekter som støtter opp om demokratisk organisering. Blant områdene de trekker frem er lokal ressursforvaltning og matproduksjon, tilgang til rent vann og bedre tilgang til helse- og utdanningstjenester. Sivilsamfunn og gjerne fagbevegelsen, trekkes fram som aktuell kanal. Rødt ønsker ikke at internasjonale miljøtiltak til alles beste eller utgifter til flyktningsarbeid i Norge skal dekket over bistandsbudsjettet.

KLIMA

Rødt peker på urettferdigheten i at det er de fattigste og sårbare landene og menneskene som rammes hardest av klimaendringene. Dette er et bakteppe som er viktig å ha med når løsninger skal meisles ut. En av konsekvensene av dette er at Norge ikke kan bruke enda mer av verdens karbonbudsjett når vi allerede har tjent oss rike på olje og gass. Rødt tar til orde for 60 prosent kutt innen 2030 og i tillegg at Norge skal bidra med finansiering for å støtte utslippskutt, tilpasning, og erstatning for tap og skade i Sør. Innsatsen skal gjenspeile Norges rettferdige andel av den globale dugnaden for å oppnå Parisavtalens mål basert på historisk ansvar og økonomisk kapasitet. Mer konkret tar utkastet til orde for sektorvise handlingsplaner og klimabudsjetter. I ut-

kastet tas det til orde for en nedtrapping av olje- og gassnæringen. En dissens tar til orde for en tallfestet reduksjon med minst 55 prosent innen 2030 og 95 prosent innen 2040.

OLJEFONDET

Klimahensyn er tydelig til stede også i omtalen av Oljefondet. Rødt vil omplassere deler av fondet til investeringer i klimavennlig infrastruktur for å kutte utslipp, unngå global klimakatastrofe og sikre grunnlaget for verdiskaping for framtidige generasjoner. De vil også ta oljefondet ut av selskaper som bidrar til miljø- og klimaødeleggelser, bryter menneskerettighetene, driver fagforeningsknusing, produserer våpen, bedriver økonomisk kriminalitet og aggressiv skatteplanlegging, truer regnskogen og er plassert i skatteparadiser. Det står mindre om hvilke mekanismer som skal sikre dette, og vi anbefaler blant annet at forhåndfiltrering tas i bruk.

SKATT

I utkastet tas det til orde for internasjonalt samarbeid på skattefeltet, både gjennom OECD og FNs skattekomité. Rødt ønsker å trappe opp kampen mot skatteparadiser og aggressiv skatteplanlegging. Blant annet ønsker de et åpent register for alle egentlige eiere bak alle selskap og juridiske konstruksjoner som opererer i Norge, og utvidet og åpen land-for-land-rapportering for alle flernasjonale selskaper. Dette er positivt.

VÅPENEKSPORT

Rødt tar til orde for å stanse all våpeneksport til land i krig, samt kreve sluttbrukererklæring for all våpeneksport fra Norge og norskeide selskaper i andre land.

GJELD

I utkastet tas det til orde for å slette gjeld til utviklingsland og arbeide for en internasjonal uavhengig mekanisme for å sikre en rettferdig håndtering av lands gjeld. Rødt ønsker også å sørge for at klimafinansiering skal gis som gaver heller enn lån, slik at ikke gjeldsbyrden i sør skal øke.

HANDEL

Rødt ønsker at alle handelsavtaler som Norge inngår, må sikre politisk handlingsrom til å føre nasjonal politikk på viktige områder. Utkastet tar til orde for at mandatene for handels- og investeringsavtaler må diskuteres åpent i Stortinget, og alle avtaler må være gjenstand for omfattende konsekvensutredning, blant annet når det gjelder miljø og faglige rettigheter. Rødt

ønsker at medisiner må unntas fra patentering og at Norge ikke inngår flere bilaterale handelsavtaler uten at utviklingslandenes interesser blir ivaretatt og deres påvirkningsmuligheter sikret – blant annet gjennom spesielle unntaksordninger.

MENNESKERETTIGHETER OG LIKESTILLING

Rødt er for en internasjonal rettsorden som ivaretar og forsvarer folkeretten og grunnleggende menneskerettigheter. Menneskerettighetene nevnes blant annet ifm forvaltningen av Oljefondet.

3. Kirkens Nødhjelps anbefalinger til Rødt

For å styrke sine løsninger for en mer rettferdig verden, mindre fattigdom, mindre ulikhet og en rettferdig løsning på klimakrisen, anbefaler Kirkens Nødhjelp at Rødt tar inn følgende punkter i program for neste stortingsperiode:

SAMSTEMTHET: I tillegg til at bærekraftsmålene burde ha en mer fremtredende plass i programmet, bør utkastet også adressere behovet for at all politikk trekker i samme retning og innføre mekanismer som sikrer dette. Vi anbefaler at Rødt går inn for å utrede om man skal lovfeste samstemthet.

OLJEFONDET: Vi anbefaler Rødt å følge opp ambisjonene med Oljefondet med å gå inn for å forhåndfiltrere alle selskap der risikoen for brudd på de etiske retningslinjene vurderes som uakseptabel høy.

VÅPEN: Vi anbefaler at Rødt går inn for å sette ned et offentlig utvalg som gjør en helhetlig gjennomgang av norsk eksportregelverk og –kontroll.

REDDE LIV OG KREVE RETTFERDIGHET

Kirkens Nødhjelp arbeider for å redde liv og kreve rettferdighet. Vårt arbeid utføres uten betingelser eller intensjon om å endre menneskers religiøse tilhørighet.

Kirkens Nødhjelp er medlem av ACT Alliance, en av verdens største humanitære koalisjoner. Sammen arbeider vi over hele verden for å skape positive og bærekraftige endringer.

www.kirkensnodhjelp.no

E-post: nca-oslo@nca.no

Telefon: +47 22 09 27 00 Fax: +47 22 09 27 20

Gateadresse: Bernhard Getz' gate 3, 0165 Oslo, Norway

Postadresse: Postboks 7100, St. Olavs plass, 0130 Oslo, Norway

Kontonr.: 1594 22 87248

KIRKENS NØDHJELP
actalliance